

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

УДК 346.54

П.С. Матвєєв, к.ю.н., доцент, доцент
кафедри цивільно-правових дисциплін
ННІ права та психології НАВС

**ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРСЬКОГО
РИЗИКУ В ЧАСТИНІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Дослідження присвячене особливостям господарсько-правового регулювання інноваційних договорів і їх алеаторного характеру в умовах інноваційного розвитку України.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал, інноваційна політика, промислова власність, суб'єкт господарювання, фінансові угоди, інноваційні договори, господарський ризик, алеаторність.

Исследование посвящено особенностям хозяйственно-правового регулирования инновационных соглашений и их алеаторного характера в условиях инновационного развития Украины.

Ключевые слова: интеллектуальный потенциал, инновационная политика, промышленная собственность, субъект хозяйствования, финансовые соглашения, инновационные договоры, хозяйственный риск, алеаторность.

Research is devoted to the features of legal regulation of innovative agreements, its aleatory character in terms of innovative development of Ukraine.

Key words: intellectual potential, innovation policy, industrial property, legal entity, financial agreements, innovative agreements, economic risk, aleatory.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливу роль у впровадженні інноваційного шляху розвитку сучасної економіки відіграє наявність, або навпаки, можливість запобігання господарського ризику. Його невід'ємною складовою є умови виникнення, дії суб'єкта господарювання, що можуть нівелювати або зменшити ймовірні збитки. Протиріччя, що виникають у сфері зазначених суспільних відносин мають специфічні форми, а відтак потребують своєрідних умов правового регулювання. Так, проблема запобігання ризику у інноваційній діяльності є однією з найважливіших у процесі формування інноваційної моделі розвитку економіки України.

Формування цивілізованого суспільства, перебудова України як правової, демократичної, соціальної держави пов'язані з активним впровадженням інститутів ринкової економіки, серед яких важливе місце займає інститут ризикових(алеаторних) відносин.

Зв'язок вказаної проблеми із важливими науковими та практичними завданнями. Чинне законодавство України не передбачає спеціальних заходів захисту учасників господарсько-правових відносин у сфері інноваційних впроваджень, що можуть виникати через ризик, не визначає конкретного механізму реалізації прав, щодо його запобігання або зменшення. Зазначені недоліки чинного законодавства створюють певні проблеми для суб'єктів господарювання, обмежують можливості реалізації та захисту їх права на таку інформацію. Відсутність правових механізмів захисту від наслідків об'єктивного ризику в Україні ставить вітчизняних учасників міжнародних товарних ринків в нерівні умови з іноземними партнерами, в країнах яких ці питання врегульовані на рівні законодавчих актів. А відтак, особливої уваги набувають механізми запобігання не тільки в процесі діяльності підприємств, але й на етапах розробки установчих документів, формування статутного капіталу тощо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою представленої статті є дослідження формування законодавства України в сфері охорони та захисту інноваційного ризику та його складових. На підставі аналізу вищезазначених питань можливо простежити певний генезис ризикових відносин у сфері інноваційної діяльності, а саме: становлення, шляхи розвитку у майбутньому, що надасть змогу закласти у чинне законодавство такі норми правової охорони, які створювали б більш сприятливі умови для розвитку підприємництва і добросовісної конкуренції на ринку. А відповідно до цього має бути реалізована розробка нових положень, які сприятимуть створенню цілісного уявлення про ризик, як об'єктивний з точки зору існування елемент інноваційних відносин та дійовим правовим прийомом впливу на його можливі наслідки.

Об'єктом дослідження є сукупність існуючих сьогодні наукових поглядів, ідей, уявлень, понять з приводу можливого правового захисту суб'єктів господарювання від негативних економічно-правових наслідків виникають між господарюючими суб'єктами з приводу недосконалої існуючої системи правових норм, що регулюють інноваційні відносини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Проблема правового забезпечення алеаторних (ризикових) договорів в українському законодавстві досліджували: Р.А. Майданик, І.С. Тімуш, а в частині правового забезпечення інвестування: І.Н. Карпунь, С.В. Іщенко, О.М. Петрук, В.В. Перегуда, С.М. Подреза, Т.В. Кузнєцова, Г.О. Партын, О.А. Бурба, О.П. Просович, К.В. Процак, О.Ю. Шереметьєва, О.А. Слободян, А.Ю. Степанов та інші, однак низка питань, пов'язаних із вищевказаною проблемою, потребує більшої уваги.

Виклад основного матеріалу дослідження і обґрунтування отриманих наукових результатів. Намагаючись дослідити теоретико-правові аспекти виникнення можливих несприятливих ситуацій для суб'єктів господарських відносин при здійсненні інноваційних відносин, перш за все треба виходити з розуміння поняття інноваційності та її «природної» алеаторності, а саме:

- **інновації** – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

- **інноваційна діяльність** – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1], поряд з цим стаття 4 Закону України “Про наукові парки” визначає однією з функцій наукового парку залучення і використання у своїй діяльності ризикового (венчурного) капіталу, підтримка наукоємного виробництва [15];

- **інноваційний ризик** – утрати, пов'язані з конкурентними умовами науково-технічної та інноваційної діяльності людини та підприємств [4].

Тож реалізація інновацій завжди пов'язана з ризиком – можливістю виникнення в процесі реалізації проекту несприятливих ситуацій та їх наслідків. В основі сучасного дослідження теорії і практики ризику лежать фундаментальні роботи таких вчених-дослідників, як Дж.М. Кейнс, А. Маршалл, Ф. Найт, Й. Шумпетер, А. Пігу, Дж. Нейман, О. Моргенштейн, Р. Солод, С. Карпенко, О. Лапка, Дж. Сакс, В. Голян, О. Амоша та інші. Поряд із значною кількістю публікацій, проблема невизначеності і ризику ще не достатньо досліджена в Україні [2, с. 203]

Як доводить історичний досвід теорії і практики господарювання, поняття «ризик є складним багатофакторним явищем, розкрити природу якого можна лише у взаємозв'язку

з такими поняттями, як «невизначеність», «імовірність», «умови невизначеності», «умови ризику» тощо. В економічному розумінні поняття «ризик» означає втрати (збитки), імовірність яких пов'язана з наявністю невизначеності (нестачі або недостовірності інформації), а також зиск і прибуток, отримати які можливо лише завдяки діям, пов'язаним із ризиком. Негативні наслідки рішень, прийнятих і виконуваних без урахування ризику, можуть виявитись досить болісними. Потрібне свідоме, виважене ставлення до ризику, постійне врахування його в щоденній практиці й особливо під час розроблення стратегії підприємства та відповідному плануванні. Достовірнішу і повнішу сутність економічного розвитку підприємства розкривають за допомогою інноваційної функції ризику, яка діє як стимулятор пошуку нетрадиційних рішень проблем підприємцями. Більшість підприємств, компаній досягають успіху, стають конкурентоспроможними завдяки ризикованій інноваційній діяльності яка приводить до більш ефективного виробництва, від якого виграють і підприємці, і споживачі, і суспільство загалом [2, с. 203].

Загалом ризикові (алеаторні) зобов'язання важко назвати новим явищем – вони були предметом наукових досліджень в юридичній літературі. Серед сучасних українських видань особливої уваги заслуговує книга «Аномалії в цивільному праві» за редакцією доктора юридичних наук, професора Р.А. Майданика, де системно аналізуються поняття «ризик», «ризикові зобов'язання», питання еволюції і порівняльної характеристики ризикових зобов'язань за законодавством України та зарубіжних країн. З іншої сторони, враховуючи новизну і недослідженість інститутів спільного інвестування, вчені продовжують обходити своєю увагою ризикову природу спільного інвестування [13, с. 153].

Досліджуючи правову природу ризиків, важливо виділити групу ризиків, які можуть бути застраховані, що за наявності певних ризикових подій надасть інвестору підстави сподіватися на відшкодування втрат, пов'язаних з цим ризиком. До ризиків, які піддаються страхуванню, належать: прямі майнові збитки, пов'язані з перевезеннями, роботою обладнання, поставкою матеріалів; непрямі збитки, спричинені демонтажем і переміщенням пошкодженого майна; ризики, що підлягають обов'язковому страхуванню (від нещасних випадків на виробництві, від захворювань, від пошкодження майна, від викрадення транспортних засобів) [2, с. 204].

Виходячи з того, що невід'ємною характеристикою інновацій є підвищений ризик, то другим, але від того не менш значущим завданням будь-якого інноваційно-активного підприємства є управління ризиками. Від успішності його вирішення в рамках адекватно побудованої системи ризик-менеджменту залежать результати реалізації всього інноваційного проекту [2, с. 205].

Варто зазначити, що під господарськими ризиками діяльності підприємства ми розуміємо вірогідність виникнення непередбачених фінансових або майнових втрат в умовах невизначеності. Так, ризики, супроводжуючі господарську діяльність, створюють портфель ризиків підприємства, який визначається загальним поняттям – «Господарські ризики».

Нагадаємо, що господарські ризики є об'єктивним явищем в діяльності будь-якого підприємства. Тому ідентифікація ризиків, оцінка ступеня вірогідності ризиків, визначення можливих фінансових або майнових втрат і встановлення гранично допустимого рівня ризику, стає важливим елементом в системі дослідження господарських операцій [3].

Все вищезазначене свідчить про те, що ефективне (раціональне) функціонування інноваційної моделі економічного розвитку в умовах ризику та невизначеності повинно ґрунтуватися на науково-обґрунтованому відповідному інституційному забезпеченні, виваженої державної політиці, що в підсумку дає змогу без втрат і прорахунків

досягти поставлених цілей інноваційного спрямування [5, с. 206].

Саме тому, на нашу думку, ризик, як юридично-економічне явище в контексті інноваційної діяльності може розглядатись на базі детального аналізу чинників, що є в основі його виникнення, а саме:

- є наслідком взаємовідносин між суб'єктами ризику, тобто виникають через так званій « людський фактор » [4];

- є наслідком власного ризику проекту — ризик того, що реальні надходження грошових коштів (а отже, й очікувана дохідність) під час його реалізації будуть відрізнятися від запланованих;

- є наслідком корпоративного або внутрішньо-фірмового ризику — впливає на реалізацією проекту на фінансовий стан даного суб'єкта господарювання;

- є наслідком ринкового ризику — впливає через реалізацію проекту на зміну вартості акцій підприємства (тобто його ринкової вартості) [4].

- є наслідком фінансового ризику виникає в процесі відносин підприємства з фінансовими інститутами і має різновиди [15]: *кредитний ризик* — небезпека несплати підприємством основного боргу і відсотків по ньому); *процентний ризик* — небезпека втрат, пов'язана із зростанням вартості кредиту; *ризик упущеної вигоди* — вірогідність непрямого збитку або не отримання розрахункового прибутку через нездійснення будь-якого заходу або зупинки господарської діяльності); *інвестиційний ризик* — це вірогідність того, що вилучення фінансових ресурсів з поточного обороту може принесе збитки або зменшити прибуток, ніж очікувалося. **Податковий ризик** — упереджене відношення до об'єкту підприємницької діяльності [3]; **валютний ризик** — це імовірність фінансових втрат у результаті зміни курсу валюти, яка може відбутися в період між укладанням контракту і фактичним здійсненням розрахунків по ньому [6, с. 131].

Спираючись на наукові дослідження валютних ризиків та валютних відносин, поняття валютного ризику як правової категорії, слід розуміти як ситуативну характеристику стану валютних правовідносин і валютних систем внаслідок загострення та стихійного вирішення притаманних їм валютних протиріч, що відображає можливість настання несприятливих наслідків — грошових втрат суб'єктів валютних правовідносин, власників та інших утримувачів валюти в результаті коливань валютних курсів на національному і світовому рівнях [10], при цьому не має значення, у якій ролі виступає суб'єкт інноваційних правовідносин, — у ролі покупця чи продавця валюти, товарів або послуг, або в ролі кредитора чи позичальника валютних коштів; чи у ролі власника валюти. Головним є стан курсів валют в їх паперово-грошовій формі, за яким сторони валютних правовідносин домовилися здійснювати платежі, виконувати взаєморозрахунки або інші дії з використанням валюти. [12, с. 113].

Таким чином, можна дійти висновку про те, що основною ланкою правового механізму управління валютними ризиками є міждержавна і державна регламентація та правове регулювання відносин з використання іноземних валют в межах національної економіки для відвернення можливих ризикових ситуацій та мінімізації негативних наслідків у разі їх настання [11, с. 70].

Інноваційно-активні підприємства використовують комбіновану форму венчурного інвестування, за яким частина коштів вноситься до акціонерного капіталу, а інша — надається у вигляді інноваційного кредиту, що дозволяє для кредитних установ підвищувати шанс великих доходів від реалізації перспективних інноваційних проектів, а для інноваційних венчурних підприємств отримати повноцінне фінансування за всіма стадіями їх становлення та розвитку, отже, знижувати інноваційні й інвестиційні ризики, пов'язані з можливими часовими розривами в науково-технічному та

інноваційному процесі, знижувати або навіть уникати конфліктів між венчурним капіталом і підприємством-реципієнтом [4].

В науковій літературі існує чотири методи управління ризиками:

- скасування полягає у відмові від здійснення ризикового заходу. Але для підприємства скасування ризику звичайно скасовує і прибуток;

- запобігання втратами і контроль передбачає певний набір превентивних і подальших дій, які обумовлені необхідністю запобігти негативним наслідкам, уберегтися від випадковостей, контролювати їх розмір, якщо втрати вже мають місце або неминучі;

- страхування полягає у тому, що суб'єкт господарської діяльності готовий відмовитися від частки свого доходу на користь страхової компанії, лише б уникнути ризику, тобто він готовий сплатити за зниження ризику до нуля. Великі підприємства звичайно вдаються до самострахування, тобто до процесу, при якому організація, що часто піддається однотипному ризику, наперед відкладає засоби, з яких в результаті покривається збиток. Тим самим прагнуть уникнути дорогої операції із страховою фірмою;

- поглинання полягає у визнанні допустимого збитку і відмові від його страхування. До поглинання вдаються тоді, коли сума передбачуваного збитку мала та нею можна нехтувати [3].

Найбільш поширеним інструментом управління ризиками в діяльності підприємств є страхування. Страхування ризиків як захід зниження ризику не зменшує розміру можливих збитків чи можливості їх настання. Розмір ризику лишається незмінним, але відшкодування збитків, які можуть мати місце при настанні несприятливої ситуації, перекладається на «покупця» ризику — страхову компанію. При цьому розмір ризику, який несе підприємство, зменшується на передану страховій компанії частину ризику.

Страхування передбачає захист майнових інтересів суб'єктів господарювання і громадян у разі настання певних подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, сформованих зі страхових внесків. Сутність страхування полягає в розподілі збитку між усіма учасниками господарської операції. Страхування виконує чотири основні функції: ризикову, попереджувальну, ощадну, контрольну. Зміст ризикової функції виражається у відшкодуванні ризику. У межах дії цієї функції відбувається перерозподіл грошової форми вартості між учасниками страхування через наслідки випадкових страхових подій. Ризикова функція страхування є головною, тому що страховий ризик безпосередньо пов'язаний з основним призначенням страхування — відшкодування матеріального збитку потерпілим. З огляду на це, страхування можна розглядати як ефективний спосіб зниження фінансових ризиків підприємства [7, с. 218].

Про важливість принципу розподілу ризиків свідчить його закріплення в європейському законодавстві. Зокрема, ст. 1 (2) Директиви Ради 85/611/ЄЕС «Про узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень, що стосуються інститутів спільного (колективного) інвестування в цінні папери, що підлягають обігу (ICI)», визначаючи поняття інвестиційного фонду, прямо вказує на принцип розподілу ризиків [13, с. 157].

Управління ризиками — це процес, за допомогою якого суб'єкт господарських відносин у сфері інвестиційної діяльності виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків.

Мета управління ризиками — сприяти підвищенню вартості власного капіталу (основних фондів), одночасно забезпечуючи досягнення цілей багатьох зацікавлених сторін, а саме: клієнтів та контрагентів, керівників, працівників, спостережної ради акціонерів (власників), органів господарського нагляду, рейтингових агентств, інвесторів та кредиторів, інших сторін.

До специфічних ризиків інноваційних проєктів, можна віднести наступні:
Інноваційний ризик.

Розробка радикального нововведення є ймовірним процесом, що здійснюється в умовах фундаментальної невизначеності. Так, можна виділити ризики помилкового вибору інноваційного проєкту як одного з видів ризиків інноваційної діяльності.

Однією з причин виникнення ризиків помилкового вибору інноваційного проєкту є необґрунтоване визначення пріоритетів економічної та ринкової стратегії [16].

Слід зазначити, що комплексна система управління ризиками повинна передбачати також розробку внутрішніх нормативних документів, в яких необхідно відображати: місію суб'єкта господарювання, цілі, завдання та стратегію роботи щодо управління ризиками, концепції управління ризиками, політики щодо управління окремими категоріями ризиків та бізнес-плани їх впровадження, регламентні документи колегіальних органів, функціональних та територіальних підрозділів, посадові інструкції, ліміти та повноваження [8; с. 195].

Нагадаємо, що під **аналізом ризиків** слід розуміти процес систематизованого оброблення наявної інформації щодо ризиків з метою прийняття управлінського рішення, який зазвичай супроводжується кількісною або якісною оцінкою параметрів ризиків;

Визначення допустимого ризику – це визначення того рівня ризику, на який суб'єкт погоджується йти для досягнення мети його діяльності та виконання його стратегічних завдань. Рівень допустимого ризику звичайно визначається у внутрішніх положеннях та планах, які затверджуються відповідно до принципів корпоративного управління [9].

Хеджування – це метод пом'якшення ризику, який полягає у визначенні об'єкта хеджування та підборі до нього адекватного інструменту хеджування. Полягає в компенсації збитків від об'єкта хеджування за рахунок прибутку від інструменту хеджування, які виникають за одних і тих самих умов чи подій. За наявності схеми хеджування суб'єкт повністю ліквідовує як ризик, так і можливість отримання додаткового прибутку: якщо умови чи події будуть сприятливими з точки зору об'єкта хеджування, то будь-який прибуток автоматично перекриватиметься збитками від інструменту хеджування [9].

Так, комплекс дій з ризик-менеджменту має на меті забезпечити досягнення таких наступних цілей:

- ризики мають бути зрозумілими та усвідомлюватися суб'єктом та його керівництвом;
- ризики мають бути в межах рівнів толерантності, установлених спостережною радою;
- рішення з прийняття ризику мають відповідати стратегічним завданням діяльності суб'єкта господарювання;
- рішення з прийняття ризику мають бути конкретними і чіткими;
- очікувана дохідність має компенсувати прийнятий ризик;
- розподіл капіталу має відповідати розмірам ризиків, на які наражається суб'єкт господарювання;
- стимули для досягнення високих результатів діяльності мають узгоджуватися з рівнем толерантності до ризику [9].

Під **юридичним ризиком** розуміється наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через порушення або недотримання вимог законів, нормативно-правових актів, угод, прийнятої практики або етичних норм, а також через можливість двозначного тлумачення встановлених законів або правил.

Суб'єкт господарювання наражаються на юридичний ризик через те, що мають відносини з великою кількістю зацікавлених сторін (клієнтами, контрагентами, посередниками тощо, органами нагляду, податковими та іншими уповноваженими органами).

Юридичний ризик може призвести до сплати штрафних санкцій та адміністративних стягнень, необхідності грошового відшкодування збитків, погіршення репутації та позицій на ринку, зменшення можливостей для розвитку і правового забезпечення виконання угод.

Система управління юридичним ризиком складається із регламентних документів – політик, положень, процедур, процесів тощо, які затверджуються відповідно до обраної форми корпоративного управління з урахуванням розміру та складності інноваційних інвестицій.

Система управління юридичним ризиком повинна включати таке:

- політику і положення щодо контролю за юридичним ризиком, які мають бути розглянуті та затверджені відповідно до обраної форми корпоративного управління. Ця політика і положення повинні періодично переглядатися;
- систему визначення й оцінки дотримання вимог усіх законів України, нормативно-правових актів інших державних органів;
- методику оцінки легітимності та прийнятності відносин із клієнтами та контрагентами, у тому числі процедури оцінки легітимності контрактів і угод;
- процес моніторингу змін у законодавстві України, які можуть вплинути на фінансовий стан або спричинити зміну параметрів його роботи;
- процес моніторингу всіх судових справ;
- систему звітності для здійснення моніторингу рівня юридичного ризику для всіх видів діяльності.

Так, для підвищення ефективності управління юридичним ризиком рекомендується додатково проводити оцінку ймовірного ризику збитків, пов'язаних із судовими справами, а також тестування точності оцінок цього ризику [9].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
2. Карпунь І.Н. Ризики в інноваційній діяльності підприємств / І.Н. Карпунь // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. Вип. 19.12. – С. 202 – 207.
3. Іщенко С. В. Господарські ризики діяльності підприємств / С.В. Іщенко // Наукові праці південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет». – 2012. – № 143.
4. Петрук О.М. Поняття та класифікація ризиків венчурного інвестування / О.М. Петрук, В.В. Перегуда // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: зб. наук. пр. – 2009. – № 11.
5. Подреза С.М. Механізм управління ризиками на підприємстві-суб'єкті зовнішньоекономічної діяльності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/pspe/2010_4/Podreza_410.htm
6. Кузнєцова Т.В. Роль і регулювання фінансових ризиків у виробничо-господарській діяльності підприємства / Т.В. Кузнєцова, Наумець Н.О. // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка». – 2010. – Випуск 4 (52). – С. 129 – 134.
7. Партин Г.О. Фінансові ризики підприємства та методи їх нейтралізації / Г.О. Партин, О.А. Бурба // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. Вип. 20.9. – С. 215 – 220.
8. Просович О.П. Управління ризиками комерційного банку / О.П. Просович, К.В. Процак // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 684. – С. 194 – 200.
9. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: постанова Правління НБУ від 02.08.2004 р. № 361. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04/conv>
10. Шереметьєва О.Ю. Правове регулювання та правове управління валютними ризиками: поняття і

основні критерії розмежування / О.Ю. Шереметьєва // «Малий і середній бізнес (право, держава, економіка)». – 2011. – № 3 – 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/misb/2011_3-4/Sheremetyeva.pdf

11. Шереметьєва О.Ю. Поняття і сутність правового механізму управління валютними ризиками / О.Ю. Шереметьєва // Право України. – 2004. – № 4. – С. 70 – 73.

12. Шереметьєва О.Ю. Поняття валютного ризику як права категорія / О.Ю. Шереметьєва // Право України. – 2003. – № 9. – С. 111 – 114.

13. Слободян О.А. Ризик у діяльності інститутів спільного інвестування / О.А. Слободян // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – № 3 (7). – С. 150 – 159.

14. О науке и государственной научно-технической политике: Федеральный закон РФ от 23.08.1996 г. № 127-ФЗ // Собрание законодательства РФ. – 1996. – № 35. – Ст. 4137.

15. Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 51. – Ст. 757.

16. Степанов А.Ю. Проблемы финансирования инновационных проектов: риски инвестора и ограничения регуляторов рынка / А.Ю. Степанов. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://omskmark.moy.su/publ/economics/finances/2010_stepanov_a_ju_problemy_finansirovanija/15-1-0-82

УДК 346.9

С.О. Юлдашев, доцент кафедри правових дисциплін
Херсонського економіко-правового інституту

ЩОДО ЗАСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНОГО СУДОЧИНСТВА

Розглядаються поняття ефективності функціонування судочинства, а також засоби її забезпечення у недержавних судах. Одним з таких засобів є принципи третейського розгляду економічних спорів. Обґрунтовується, що законодавче їх закріплення є одночасно і засобом підвищення ефективності функціонування недержавного судочинства, і шляхом імплементації в українське законодавство норм і принципів світової практики примирення та вирішення комерційних спорів.

Ключові слова: третейський розгляд, економічні спори, недержавне судочинство, принципи розгляду спорів, арбітражування, зловживання правами.

Рассматривается понятие эффективности функционирования судопроизводства, а также средства ее обеспечения в негосударственных судах. Одним из таких средств являются принципы третейского разбирательства экономических споров. Обосновывается, что законодательное их закрепление является одновременно и средством повышения эффективности функционирования негосударственного судопроизводства, и путем имплементации в украинское законодательство норм и принципов мировой практики примирения и разрешения коммерческих споров.

Ключевые слова: третейское разбирательство, экономические споры, негосударственное судопроизводство, принципы рассмотрения споров, арбитражное, злоупотребление правами.

The principles of arbitration of economic disputes. Substantiated that their legislative consolidation is both a means to improve the operation quality of private justice, and by the implementation in Ukrainian law norms and principles of international practice of reconciliation and resolution of commercial disputes.

Keywords: arbitration, economic disputes, non-state justice, principles of disputes, arbitrage, abuse of rights.

Якість розгляду і вирішення економічних спорів безумовно впливає на розвиток економічних відносин. Зрозуміло, що цей вплив може бути і позитивним (у разі вирішення справедливих, обґрунтованих судових рішень) і негативним (коли рішення